

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania M. T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Siedlcach
z udziałem T. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27
marca 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 5 października 2023 r., sygn. akt III AUa 156/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami zastępstwa procesowego**
strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Siedlcach zakwestionował zmianę wymiaru czasu pracy i wysokości wynagrodzenia M. T. ustalone w aneksie do umowy o pracę z pracodawcą T. sp. z o.o. w J. od 1 września 2021 r. na 6.000 zł i decyzją z 29 marca 2022 r. na podstawie przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 58 § 1, 2 i 3 k.c. stwierdził, że od 1 września 2021 r. wynagrodzenie wynosi 2.000 zł dla ¼ etatu.

Sąd Okręgowy w Siedlcach uwzględnił odwołanie M. T. i wyrokiem z 19 stycznia 2023 r. zmienił decyzję pozwanego w ten sposób, że stwierdził ważność aneksu do umowy o pracę, czyli jej prawo do wynagrodzenia za pracę w kwocie 6.000 zł.

Sąd Apelacyjny w Lublinie uwzględnił apelację pozwanego i wyrokiem z 5 października 2023 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił odwołanie M. T. od decyzji pozwanego. W uzasadnieniu podał, że organ rentowy wykazał, iż Sąd I instancji przy dokonywaniu ustaleń przekroczył granice swobodnej oceny dowodów zakreślone dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Ponadto Sąd I instancji nie przeprowadził wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów. Uzupełniono postępowanie dowodowe przez dopuszczenie dowodu z dokumentacji medycznej. Sąd Apelacyjny ustalił, że do zwarcia aneksu do umowy o pracę doszło w związku z ciążą M. T.. Po podpisaniu aneksu do umowy o pracę 25 sierpnia 2021 r. nie wykonywała pracy w zwiększonym wymiarze czasu pracy określonym przedmiotowym aneksem z uwagi na ciążę. Do jej obowiązków należało nadal dostarczanie gadżetów reklamowych i ulotek dotyczących spółki potencjalnym klientom. Czynności wykonane przez wnioskodawcę, w szczególności opracowanie trzech projektów reklamowych - banera we wsi, położonej 7 km od siedziby spółki mieszczącej się w S., naklejek żelowych do znakowania produktów gotowych firmy, kalendarzy z reklamą firmy zostały wykonane w czasie pracy określonym w umowie z 14 stycznia 2020 r. i miały związek z działalnością spółki.

Sąd Apelacyjny nie dał wiary zeznaniom wnioskodawczynie oraz przedstawiciela spółki T., że M. T. miała zamiar świadczyć pracę od 1 września 2021 r. w pełnym wymiarze czasu pracy, zgodnie z aneksem do umowy o pracę podpisanym 25 sierpnia 2021 r., a więc że wolą stron było złożenie ważnego oświadczenia woli oraz że wnioskodawczynie wykonywała obowiązki w zwiększonym wymiarze czasu pracy (...). Wnioskodawczynie zaczęła przygotowywać się do macierzyństwa (...). Podpisała aneks do umowy o pracę zwiększający wymiar czasu pracy i wynagrodzenie, a tym samym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wyłącznie w celu uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczeń społecznych w okresie niezdolności do pracy i zasiłku macierzyńskiego (...). Przedstawiciel płatnika wiarygodnie nie podał

potrzeby zwiększenia wymiaru czasu pracy wnioskodawczynie w związku z rozwojem spółki. Pomimo długiej nieobecności pracownika nie zatrudnił nikogo na zastępstwo a obowiązki córki przejął osobiście. Zeznania M. T. oraz G. T. co do istotnych dla rozstrzygnięcia faktów były nieprzekonujące a tym samym niewiarygodne. Wobec podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji przez wykazanie, że brak jest powiązania przyjętych wniosków z zebranym materiałem dowodowym i ustaleniem stanu faktycznego w istotnym dla rozstrzygnięcia zakresie aneksu do umowy o pracę z 25 sierpnia 2021 r. nie był ważny (...). Nie budzi wątpliwości dopuszczalność dokonywania przez organ ubezpieczeń społecznych kontroli i zakwestionowania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie uzgodnień sprzecznych z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (art. 58 k.c.). Ani płatnik składek, ani wnioskodawczynie nie przedstawili przekonującej argumentacji, jak też wiarygodnych dowodów wskazujących racjonalność zwiększenia wymiaru czasu pracy i w związku z tym przyznania wynagrodzenia w znacznie wyższej wysokości (...). W spółce T. nikt nie został zatrudniony na tym stanowisku, a obowiązki wnioskodawczynie, zarówno przed jej zatrudnieniem, jak i w trakcie jej nieobecności spowodowanej zwolnieniami lekarskimi i urlopami związanymi z rodzicielstwem, wykonywał jej ojciec G. T. (...). Pozwany w apelacji powołał art. 83 § 1 zd. 1 k.c. (...). Postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie skupiało się więc wokół ustalenia, czy w momencie składania oświadczenia woli strony miały zamiar zmienić warunki pracy i płacy. W świetle przeprowadzonej oceny dowodów oraz ustalonego stanu faktycznego Sąd bez wątpliwości uznał, że zgodnie z postanowieniami spornego aneksu wnioskodawczynie nie świadczyła pracy, a w momencie podpisywania porozumienia zamiarem stron nie była rzeczywista zmiana warunków pracy i płacy. Wynagrodzenie określone w porozumieniu z 25 sierpnia 2021 r. na 6.000 zł brutto zostało zdecydowanie zawyżone wyłącznie w celu uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Za adekwatne, gdyż odpowiadające rzeczywiście wykonywanym przez wnioskodawczynię czynnościom,

należało w tej sytuacji uznać wynagrodzenie i podstawę wymiary składek określone przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W sprawie rozważenia wymaga problem, „czy zgodnie z art. 384 k.p.c. dokonana przez Sąd Apelacyjny reformacja wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach nie stanowi nadużycia prawa poprzez przyjęcie stereotypowego podejścia do sprawy ubezpieczenia społecznego członków rodziny zatrudnionych w podmiotach należących do rodziny. Następująca w tym zakresie stygmatyzacja zachowań rynkowych spółek rodzinnych oraz wynikająca z tego kierunku interpretacji dyskryminacja takich podmiotów i osób w nich zatrudnionych. Centralnym zagadnieniem pozostaje w tym przypadku kwestia stosowania zasad doświadczenia życiowego art. 233 § 1 k.p.c. w stosunku do stanów faktycznych, które są niestereotypowe. Należy wziąć pod rozwagę, iż cytowany przepis daje sądowi moc oceny dowodów, gdy w powyższej sprawie Sąd Apelacyjny w Lublinie ocenił na podstawie (negatywnego) doświadczenia życiowego całość stanu faktycznego wraz z intencjami poszczególnych stron stosunku pracy”.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.), co tłumaczy wymagania stawiane podstawom przedsądu, postępowanie kasacyjne nie jest jednak kolejną (powszechną) instancją.

Wniosek jedynie hasłowo odwołuje się do pierwszej podstawy przedsądu, gdyż istotne zagadnienie prawne nie zostało sformułowane, co też nie byłoby wystarczające, gdyż konieczna jest też analiza jurydyczna wykazująca istnienie problemu prawnego o randze istotnego zagadnienia prawnego, które ma na

uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., rzeczywiście występującego i dotychczas nierozstrzygniętego w orzecznictwie. Brak jest tego we wniosku.

Oceny tej nie zmienia pytanie wniosku – „czy zgodnie z art. 384 k.p.c. dokonana przez Sąd Apelacyjny reformacja wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach nie stanowi nadużycia prawa poprzez przyjęcie stereotypowego podejścia do sprawy ubezpieczenia społecznego członków rodziny zatrudnionych w podmiotach należących do rodziny” (?). Przede wszystkim dlatego, że art. 384 k.p.c. nie jest podstawą prawną adekwatną dla pytania oraz potencjalnej odpowiedzi, jako że jest to przepis procesowy i nie miał w tej sprawie zastosowania, gdyż Sąd Apelacyjny nie orzekł na niekorzyść apelującego. Natomiast z intencji sformułowanej kwestii zdaje się wynikać pytanie o stosowanie prawa o skutkach materialnych, czyli znaczenie dla ewentualnego zagadnienia mogłyby mieć przepisy prawa materialnego, których we wniosku brak. Innymi słowy tak syntetyczna i ogólna kwestia nie otwiera rozważań w kierunku stwierdzenia istotnego zagadnienia prawnego z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Podobna (negatywna) ocena odnosi się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż skarżący we wniosku nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.), jako że stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oznacza to, że skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinna odrębnie od podstaw kasacyjnych wskazać i wykazać naruszenie prawa, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania. Brak jest tego we wniosku, gdyż w ocenie wniosku wiążą ustalenia stanu faktycznego na którym oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie na etapie przedsądu), a ponadto podstawą rozstrzygnięcia dla wcześniejszej decyzji są szczególne przepisy (m.in. art. 58 k.c.). Natomiast art. 233 § 1 k.p.c. bezpośrednio dotyczy oceny dowodów i ustaleń faktycznych i dlatego nie może być podstawą zarzutu kasacyjnego ze względu na ograniczenie wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c., a zatem nie może być również podstawą zarzutu szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., zważając na wynik sprawy, dotychczasowe obciążenie skarżącej kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej i niepowodzenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[a.ł.]